

Aleksandar KOMARNIČKI:

UKRAJINCI U KOZARSKIM PARTIZANIMA

Stupio sam u 1. četu II bataljona /komandir Rade Kondić/. Sjećam se kako je komandir Kondić sakupio borce i saopštio im dolazak Ukrajinaca u partizane. Tu je, pored mene i Lanovskog, bio i Vlado Dudar. Mislim da smo raspoređjeni u vod Dra utina Stanića. Učestvovali smo u svim borbama sa neprijateljem oko Prijedora i Kozarac.

Kasnije sam raspoređen u minobacačko odjeljenje sa kojim smo učestvovali u napadu na Kozarac. Međutim, bačeno je nekoliko mina koje nisu eksplodirale. Minobacači su uklonjeni i mislim da je njima raspolagao Gajko Žec /kasniji komesar prateće čete I rve krajiške brigade/.

Učestvovao sam u zimu 1942. u borbi protiv njemačkih snaga koje su iz Bosanske Dubice prodirale prema Prijedoru. Vodio sam žestoku borbu sa Nijemcima oko ceste Bosanska Dubica - Prijedor. Oni su prošli u Prijedor. Odlazili smo prema Snežici i Brekinji i tu se tukli. Bina je bila veoma oštra, što nam je omogućavalo manevrisanje i uspješno dejstvovanje.

Jedne od vrlo značajnih akcija bio je drugi napad na Kozarac, u proljeće 1942. Kada četa napadala je od Brakovice prema Školi, gdje je neprijatelj pružio jak otpor. Kada je Kozarac oslobođen, zadržan sam u komandi mjesta u Kozarou. Komandant je bio Obrad Davidović. Imao sam zadatak da prikupljam oružje i drugi materijal. Uporedo sa tim, trebalo je nastaviti sa radom među Ukrajinacima. U komandi mjesta sastao sam se sa bratom Milanom, koji je također stupio u partizane. Tražili smo prikrivene neprijateljske vojnike, uglavnom ustaše, pronalazili pri-

krivono oružje i municiju. Tih dana mi je našo Jakupović, iz Trnjana, predao pušku, municiju i opremu. On je pobjegao iz Prijedora. /Kod njega smo Hasan Nušić i ja održavali sastanke/. I našo nam je pomagao u Kozarcu. I skupili smo dosta oružja i municije.

Pred napad na Prijedor stvoren je minobacački vod. U tome vođu su bili: Gojko Žec, Dušan Čurlan i još neki. Tako sam ušao u sastav minobacačkog voda /u jugoslavenskoj vojsci služio sam kod minobacača/. U napadu na Prijedor nerasili smo se oko crkve na Rašincu, i nešto niže, prema Prijedoru, odakle smo djelovali. Imali smo nekoliko sanduka mina.

U PRATEĆOJ ČETI PRVE KRAJIŠKE BRIGADE

Nakon oslobođenja Prijedora, pošli smo na smotru prve krajiške brigade. Došli smo u selo Banovitu, gdje je stvorena ova brigada. Istovremeno je osnovana i prateća četa. Bio sam imenovan za vodnika minobacačkog voda /tri minobacača i mitraljez/.

Komandir prateće čete je Trive Kralica, a komesar Gojko Žec. Bio sam vodnik 1. voda prateće čete. Desetari u mom vođu su bili: Jovan Jakovljević, Branko Žec i Vujašević, ne sjećam se imena. Ne sjećam se vodnika ostalih vodova.

Tih dana je stvorena i partijska organizacija u četi. Primljen sam u Partiju. To je bilo maja 1942.

Uskoro smo krenuli u borbu protiv četnika. U pokretu prema Fervanu su se sastali sa Udarnim protivčetničkim bataljonom, koji se vraćao iz srednje Bosne. Bismo znali za njih. Kada smo se susreli, nastalo je veselje, grljenje i ljubljenje. Udarni bataljon je krenuo za Prijedor da se odmor, a mi smo otišli u susret četnicima. Pratećom četom je rukovodio štab brig-

de, a po potrebi su pojedini vodovi pridodavani bataljonima. Više se ne sjećam dokle smo stigli, ali smo uskoro saznali da je neprijatelj izvršio prodor iz Banje Luke prema Prijedoru, da je tenkovima upao u Kozarac i Prijedor.

Na naredjenje štaba brigade vratili smo se nazad. Išli smo usiljenim maršom. Kretali smo se danonoćno. Kada smo stigli izvršen je pokušaj proboja u Kozaru preko Riskavice. U to vrijeme prateća četa je raspoređena po bataljonima. Imao sam u vođu dva minobacača i tri teška mitraljeza. Bio sam pridodet bataljonu Jovićevom. Mi smo izgleda imali slabog vodiča i nismo stigli u borbu na Riskavici.

Kako probaj na Riskavici nije uspio, brigada je odstupila. Dobili smo zadatak da krenemo u selo Rakeliće i da po svaku cijenu opriješimo neprijateljski prodor od Prijedora prema Sanskom Mostu. Trebalo je omogućiti prikupljanje brigade. Bilo je i dosta ranjenika. Brigada je htjela da se prebaci na Podgrmeč. Rasporedio sam vod prema Prijedoru u celu četu, prema cesti i željezničkoj pruzi za Sanski Most. Kada je neprijatelj sa radnicima došao da poprovlja most, komandant Jović mi je zabranio da dojetvujem. Međutim, sporazumio sam se sa komandirom minobacačkog odjeljenja i mojim ranjenikom Jovanom Jakovljevićem, pa smo samoinicijativno postavili minobacač i prvom minom udarili blizu mosta. Drugom minom pogodili smo kamion. To se desilo slučajno. Neprijatelj je pobjegao. Ali uskoro je počelo da dejstvuje artiljerija iz Prijedora. Komandant Jović je izgleda bio protiv toga da tučemo minobacačem, da ne bismo otkrili naš položaj. Jović se sa bataljonom prebacio preko Jare, na Podgrmeč.

Iz Prijedora su počle sange u streljačkom stroju. Kako smo imali tri teška mitraljeza, postavili smo ih na podezne

položaje i otvorili vatru. Neprijatelj se povukao u Prijedor. Zadržali smo se ovđe nekoliko dana, dok su stigle ostale jedinice. brigade. Rekao sam komandantu brigade Ilici Karušiću - Ratku i komesaru Iliji Materiću kako se Jović držao. Naređjeno je da se brigada prebaci preko Sane /kasnije je komandant Jović strijeljan zbog smoravanja u akciji na Ristavici/.

Nakon prelaska na Podgrmeč krenuli smo prema Kozari. Opet smo prešli Sanu između Prijedora i Bosanskog Novog. Učestvovali smo u napadu na Dobrljino. Produžili smo prema cesti Dubica - Prijedor, ka kojem se kretao neprijatelj. Mislim da smo se nalazili oko Jelovca, blizu obruša oko Kozare. Vodili smo borbu sa neprijateljskom pukovnijom. U ovim borbama zarobljena su dva protivkolca, dva protivtenkovska topa. Pitali su ko zna da dejstvuje ovim topovima. Javio sam se, jer sam u bivšoj jugoslavenskoj vojsci završio kurs za rukovanje ovim oružjem. Javio sam se mislim i Milan Djurić, crni i još nekoliko drugove iz proteće čete.

Krenuli smo ovim protivtenkovskim topovima ubrzanim maršom preko Sane, da zauzmemo položaj prema Ljubiji. Dejstvovali smo topovima prema Prijedoru i Ljubiji i onemogućavali neprijateljski prodor od Bosanskog Novog. Sprečavali smo prodor neprijateljskih tenkova prema Bosanskom Novom. Trebalo je omogućiti prebacivanje naših snaga sa Kozare na Podgrmeč. Na ovom položaju smo ostali desetak dana. Na žalost, neprijateljski tenkovi bili su tako jaki da im naši protivkolci od 45 mm nisu mogli ništa. Ipak smo onesposobili neke tenkove, pogodivši ih u gusjenice, tako da su ostajali nepokretni. Neprijatelj je pokušao da prodre iz Ljubije, pa smo i tamo vodili borbu. Onesposobili smo jedan neprijateljski tenk. Na ovom položajima dočekao sam povratak naše Irvu Krajiške brigade iz Kozare. Vratio sam se opet u svoj minobacački vod.

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK